

УДК 82-3(477)

DOI [https://doi.org/10.18524/2307-8332.2025.1\(31\).347990](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2025.1(31).347990)

Тетяна ШЕВЧЕНКО

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри української літератури та компаративістики

e-mail: shtn75@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8118-9663>

Ірина НЕЧИТАЛЮК

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української літератури та компаративістики

e-mail: niw2010@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8826-2766>

ЕСТЕТИЗАЦІЯ ПРИРОДИ В ЕСЕЇСТИЦІ ГАЛИНИ ПАГУТЯК

Статтю присвячено аналізу есеїстики Г. Пагутяк, яка надає виняткового значення образному відтворенню природи. Об'єктом дослідження постали есеї «Рукави, вологі від роси», «Жорстокість існування», есеї зі збірок «Мій Близький і Далекий Схід», «Кожен день – інший» тощо. У результаті дослідження з'ясовано, що образи природи часто постають важливими з погляду побудови ментативу в названих есеях, хоча творів, безпосередньо присвяченим образам природи, не виявлено. Ідеться про образність доквілля, дотичну до рефлексій. У природі авторка черпає натхнення, паралелі із природою породжують авторські ментативи, дають відповіді на одвічні проблеми буття, як-от: беззахисність, самотність, жорстокість, натхнення, творчість, відчуження, розчинення в соціумі тощо. Природа постає джерелом пошуку гармонії і єднанням зі світом творчої особистості, наділеною даром споглядання й міркування. Джерелом цих процесів для Г. Пагутяк є, по-перше, українські фольклорні традиції пантеїстичного розуміння всесвіту, і, по-друге, японська середньовічна проза, зокрема дзуйхіцу Сей Сьонагон. Г. Пагутяк, слідом за японською авторкою, у всіх своїх есеях відшукує важелі гармонійного буття сучасної особистості через дотичність до природи, естетизує її за допомогою можливостей художнього слова, органічно вмонтованого в пишномовні рефлексії. І йдеться при цьому не про просте замилювання доквіллям: мається на увазі персоніфікований підхід до зображення навколишнього світу як власне світовідчуття і світорозуміння, як продуктивний засіб презентації власного мислення, прикметний індивідуально-авторськими практиками породження нових поглядів на буття.

Ключові слова: есеїстика, Г. Пагутяк, природа, образність, естетизація.

Постановка завдання. Творчість Галини Пагутяк, лауреатки Шевченківської премії, попри значну увагу науковців залишається малодослідженою через складність поезики, непростий стиль письма, відстороненість самої ав-

торки від навкололітературного життя, зазвичай опредмеченого медійною активністю, популярністю в соцмережах, фестивальною публічністю. Авторка веде закритий спосіб життя, однак твори її активно видаються. Письменниця працює в різних жанрах і напрямках: дослідники виділяють такі знакові риси її творчості, як філософічність, автобіографічність, вплив фольклору, психологізм тощо. «Окреслені маркери індивідуального стилю авторки проявляються на двох рівнях: 1) психологічному (особистісна замкненість письменниці й тяжіння до самотності та відмежованість від соціально-політичної буденності, що притаманна також персонажам її творів); 2) стильовому (з одного боку, як побудова різних часопросторових моделей уявного, персонального світу; з іншого – як композиційна побудова замкненої системи творів або ж ланцюжка сюжетів, символів, текстів). Щодо психологічного рівня, то варто відзначити вплив особистості авторки, її замкненого характеру на художній світ творів. Оберігаючи своє приватне життя від преси й літературної «тусовки», Пагутяк розкриває у власній прозі глибину внутрішнього світу жінки-мисткині» [1, с. 499-500], – пише А. Артюх. Письменниця часто пише про самотність, яку не сприймає як щось далеке від норм буття сучасної людини. Мотиви самотності в есеїстиці авторки («Кожен день – інший», «Рукави, вологі від роси», «Беззахисність») тісно переплітаються з мотивами самозаглиблення, занурення у власне «Я», яке, на думку письменниці, стає можливим лише у спілкуванні з природою. Тож естетизація природи – знакова прикмета творчості Г. Пагутяк, котра потребує системного осмислення. Тож **мета** цієї статті – проаналізувати чинники естетизації природи в есеїстиці письменниці (**предмет дослідження**) з огляду на її знакові твори у збірках «Кожен день – інший», «Мій Близький і Далекий Схід», «Жорстокість існування», антології «Незнайома» (**об'єкт дослідження**) тощо.

Виклад основного матеріалу. «Поняття «естетизації» означає, в широкому сенсі, процес надання тим чи іншим предметам і явищам, що не мають прямих естетичних функцій, естетичних характеристик, розгляд їх з естетичної точки зору. Процес естетизації – це розширення сфери естетичного та перенесення його на інші сфери людського буття: науку, виробництво, побут, релігію, мистецтво» [2, с. 27]. Іншими словами, це процес надання об'єктам, явищам, середовищу красивої зовнішньої форми, їх ідеалізація та гармонізація за допомогою технік мистецтва.

Природа в зображенні Г. Пагутяк – це красива частина її власного світу, те, що нівелює самотність як відчуження від людей, суспільства. «Коли ти можеш розмовляти з місяцем, сонцем, деревами, річкою, зникає самотність, відчувається потреба конкретизувати події, які повторюються від віку: чекання, побачення, шлюб, зрада» [11, с. 111], – читаємо в есеї «Рукави, вологі від роси». Авторка не просто описує природу (ліс, гори, річку, місяць, сонце, дерева, квіти) як тло власних роздумів, рефлексуючи чи медитуючи. Вона розглядає себе як частину всього цього, позиціонує себе як його продовження. Мисткиня вбачає себе невід'ємною частиною природи. Авторка виходить з того, що людина – не володар природи, а той, хто наділений здатністю споглядати за нею і взаємодіяти з нею, адже кровно і духовно з нею споріднений.

Багато есеїв і їх частин Г. Пагутяк мають назви, дотичні до явищ природи. Ось деякі з них із щоденника «Кожен день – інший»: «Трави», «Простір», «Полин», «Жива Земля», «Маленьке біле кошения», «Мова птахів», «Звуки осені», «Горностай у снігу», «Три сойки», «Сніг як метафора» тощо. Названі явища активізують читацьку увагу і в той же час показують, що названі явища важливі для оповідної інстанції для рефлексії, адже вони є такими же одухотвореними, як і людська душа.

При цьому в зображених картинах природи немає надмірної патетики, химерної образності, довгих сентенцій і мисленнєвих інкрустацій. Природа описується лаконічно, негіперболізовано; письменниця надає перевагу акцентам власного світовідчуття навколишньої дійсності, певним маркерам відлуння живої і неживої природи у власній свідомості, що часто оприявнюється в розлогіх роздумах. Наприклад: «Посеред лісової дороги запалити вогонь і підкидати в нього тоненькі сухі гілочки й торішнє листя, цінуючи кожную мить горіння. Дивитись на дощ, який швидко минає, серед осяяних сонцем дахів. Можна йти вулицею, куди тобі треба, хоч ціль нікчемна: пошта, крамниця, афіша. А з вікон лине музика, вищать трамваї, і не треба перебігати дорогу. Люблю дивитись на річку з висоти мосту, коли вертаюсь до Урожа. Осіннього дня річка синя від неба. Люблю дивитись на квітку, посаджену кілька днів тому, коли вона вже пережила перше потрясіння, вцепилась за землю, не думаючи навіщо. Як і ми, люди, не знаємо, для чого дорослішаємо. Ми ростемо до смерті бодай одною гілочкою, доки не всохне все дерево» [9, с. 444].

Образи природи в есеях Г. Пагутяк дуже часто постають персоніфікованими, наповненими силою людського життя, як-от: «Можливо, всі мої невдачі й поразки через те, що я не зізналась у тому, що бузина – сестра мені, і що ніколи мені не стати в очах людей вишнею, яблунею чи апельсиновим деревом» [10, с. 122-123]. Цілком очевидно, що в наведеному уривку не йдеться про звичайну персоніфікацію як різновид метафоризації. Ідеться про авторське світовідчуття і світорозуміння, про виняткову рису естетичного моделювання авторського ментативу, специфічний код символічного образотворення через уособлення. Персоніфіковані образи відтак стають частиною авторського мислєпородження, елементом наочного живого самопізнання, свідком якого постає читач, котрий, слідом за автором, починає усвідомлювати і власну дотичність до світу живої і неживої природи, розуміння близькості і споріднення з природними і культурними явищами, єдність мікро- і макросвіту, цілісність універсуму як такого. Звісно, щось у цьому всьому є від народного світосприйняття, заґрунтованого на антропоморфізмі природи, онтологічному єднанні суб'єкта і об'єкта, як-от: «Цілу ніч падав дощ і нарешті пробудив землю. Я виглянула у вікно й побачила зелену траву. Тепер є на чому спочити втомленим очам. Те саме повільне оновлення відбувається і в мені. Я не можу спілкуватися з тими самим людьми, наче мала з ними довгу-предовгу розмову і тепер потрібно зробити перерву. Не можу писати так, як раніше. Образно це можна пояснити наче паузу між весною і зимою» [10, с. 102]. Наведені рядки демонструють підхід авторки до зображення власного мислення крізь ідеї одухотворення природи, розчинення неживої природи в живій, підкорення власних думок законам іс-

нування довкілля, породженню ментативів крізь онтологічні та естетично-модельовальні чинники.

На нашу думку, підхід Г. Пагутяк у зображенні природи багато в чому збігається з принципами японської середньовічної творчості. Скажімо, М. Фока, аналізуючи вірші Мацуо Басьо, зауважила винятковість положень дзенбуддизму, котрі вплинули на творчість цього японського майстру хайку, у яких «споглядаючи за природою, вдивляючись у неї, співпереживаючи, можна пізнати істину» [14, с. 113], а Л. Литвинюк і К. Шаліз, описуючи специфіку японської графіки, звернули увагу на те, що «основні екологічні тенденції розвитку японської графіки глибоко уходять корінням у релігійну (шінто та буддизм) і поетичну традиції Японії. Любов і дбайливе ставлення до природи стали частиною японського менталітету й глибоко вкоренилася в мистецтві та культурі» [6, с. 21]. Цілком очевидно, що на світогляд Г. Пагутяк як літераторки суттєво вплинули традиції зображення природи в японській середньовічній літературі, образи якої часто в той чи інший спосіб згадуються у творчості. Предметний вплив на авторку мала Сей Сьонагон, до якої у галицької письменниці винятковий пієтет: цю японську мисткиню Г. Пагутяк поставила в топ-5 власних уподобань після С. Васильченка, В. Мисика, В. Шевчука: «ХІ століття, а усмішку цієї придворної дами ніщо не може стерти. Вона знала, що треба створити образ світу, доки він не зник. Упродовж наступних століть література робила зовсім інше: копіювала, спотворювала, відкидала все найцінніше, а залишала проминальне. Рукави в неї ніколи не були зволожені росою» [13]. У «Записках у ізголів'я» Сей Сьонагон природа постає не якоюсь там декорацією японського придворного життя, тлом оповіді чи засобом стилізацій і художньої вправності. Це джерело природної цілковитої краси, те, що наділене не семіотичним, а справдешнім, самостійним буттям. У цьому щось є традиційне для дзенської культури: ідеться про співвіднесення з природою не просто як її споглядання чи розчинення, а гармонійне балансування нормативного, ціннісно-семіотичного космосу культури з її природним наповненням, зміною циклів. На цей факт звернула увагу і Г. Бокшань: «Явища природи Г. Пагутяк ... сприймає як об'єкти, наділені іманентним естетичним значенням» [3, с. 38-39]. Вони фіксуються у щоденникових нотатках як спостереження за довкіллям (за опаданням листя, цвітінням дерев, снігом і дощем), що «відображають властиве міфомисленню сприймання душевних станів як утілення природних циклів» [3, с. 39].

Тож Г. Пагутяк описує природу з позицій *моно-но аваре* («сумна чарівність речей»), як і Сей Сьонагон в «Записках у ізголів'я». Японська авторка описувала придворне життя, але не оминала описів саду, лісу, квітів, річок, гір тощо. Вона показувала природу як «здивування, замилювання красою й грандіозністю мінливого, нетривкого природного світу, що потребує саме художньо-образного його осягнення» [4, с. 182], демонструвала «ставлення до світу як джерела естетичної насолоди, у якому панує примат краси» [5, с. 37]. Тож у ракурсі японської авторки відчувалося вміння бачити природу тонко, чуттєво, з погляду краси й гармонії.

Таке ж замилювання навколишнім світом і усвідомлення себе його частиною спостерігається в есеїстиці Г. Пагутяк, яка віднаходить засоби вишуканого відтворення природи, прикметні простотою і величчю, панорамністю і пред-

метністю водночас. Ось, наприклад: «ТЕ, ЩО ЗАВЖДИ ВТІШАЄ. Піти після важкого дня на берег річки й дивитись, як у повітрі літає пух будяків, і лише зрідка великий чорний лелека, хилячись на бік, перетинає небо. Курява полегшує біль натомлених ніг. У садах присмерк і здіймається вітер. Велике таїнство заходу сонця закінчується» [9, с. 449].

Природа в есеїстиці Г. Пагутяк існує не сама по собі, а в естетичному сприйнятті оповідачки-мислительки. У текстах наочно відчувається, що емоційне переживання, котре стає предметом рефлексії, перебуває в тісному зв'язку з природою. Споглядання природи, дотичне до емоційного стану оповідної інстанції, перетворюється на акт дотику до чогось піднесено-красивого, дотичного до сокровенного, того, що збуджує чуттєвість. Ось, наприклад, в есеї «Бароко»: «Із приходом вітру щось змінилось в отій сумній нерухомості останніх днів. Упало нарешті яблуко. Його дзьобали синички. Усе, що падає на землю, до весни зігліє, не залишиться й сліду. Ще одна таємниця життя. Оминувши ренесанс, до мене невдовзі прийде бароко з його відгадуванням загадок. Те, що так довго залишалось чужим, стане моїм» [10, с. 32].

Г. Пагутяк єднання з природою розглядає як акт очищення від бруду – внутрішнього і зовнішнього. Саме тому авторка часто милується природою, ніби очищуючись від усього темного, потворного, гидкого: у момент споглядання природи жінка стає з нею одним цілим, вивільнюючи свідомість від мотлоху: «На деревах іній. Вже й не пригадаю, коли таке було. Але зараз ця моторошна краса розтане під сонцем. Холодно навіть сидіти за комп'ютером, усі думки про те, як зігрітись. Як там моя жимолость в Урожі, жасмин і троянди? Чи витримають? Почуваю себе зрадницею, але їхати зараз туди – рівнозначно самогубству. І яблука в хаті, певно, усі померзли. Людське тепло, загорнуте в кокон одяжі, не зігріє вулиці. Птахи чекають, поки їм винесуть поїсти. Зараз вийду» [10, с. 71-72].

Прикметно, що в текстах Г. Пагутяк відсутні розгорнуті описи природи, немає панорамних і докладних художніх замальовок, присвячених річці, лісу чи саду. Ідеться лише про поодинокі деталі, марковані емоціями авторки, з яких вимальовується певна цілісна картина, котра якраз і приваблює недосказаністю, можливістю читацького дозаповнення, співтворчістю. Увага до деталей, подробиць у зображенні природи – важлива ознака ідіостилію Г. Пагутяк. Деталі, які інтонують дещо цілісне, панорамне, щоразу породжують нові емоції, збуджують настрій. Одними з таких деталей є кольори в описаних краєвидах: «Один з найдивовижніших заходів сонці в Урожі, які я бачила. Контраст між чорним темно-сірим і жовтим та золотим. І над лісом – там, де сідає сонце, – світла смуга, а над нею чорна. Чомусь я відразу подумала: світла смуга – то завтрашній день, а чорна – минуле. Наступний день і справді виявився безхмарним і світлим. Але не це головне – раптом я знову стала сильною і повірила, що в мене досі є майбутнє» [10, с. 111-112]. Наведений уривок підтверджує, що авторка не просто описує те, що оточує; вона виступає в ролі уважного глядача за природним дійством, адже пропускає усе побачене й відчуте крізь себе. Привертають уваги прикметники і діеприкметники-епітети, які використовує авторка, описуючи природу, їх роль – першорядна в наведеному вище фрагменті і в наступному: «Над зеленою травою – білі метелики. На межі си-

ненькі вицвілі квіточки, пелюстки яких осипаються від доторку. З дитинства я знаю, що їх не треба рвати. Кетяги калини, обвиті хмелем. Зменшено-пестливі слова, яких так багато у мові бойків: *ладненечкий, дрібонький, файнесенький*, котятко, песюнчик... їх не можна перенести в іншу мову. Світ Урожа мені завжди бачиться у формі круга. Не можна нічого виносити за його межі. Треба миритися з тим, що є речі, які нікому не належать, бо ми є їхньою часткою, а іноді й *свідомою часткою*» [9, с. 450-451].

В есеях Г. Пагутяк, слідом за Сей Сьонагон, прочитуються ідеї циклічності часу і вічності природи. Навколишнє середовище показується в різні пори року, і жодному з них не надається перевага. Скажімо, есей «Рукави, вологі від краси» складається з чотирьох частин: «Осінь», «Весна», «Зима», «Літо». Сама письменниця наголосила, що поставила за мету показати життя людини в різні періоди її життя і провести паралель із природою, яка також переживає різні періоди власного буття, проте в ній все рано чи пізно повертається на свої кола і стає на свої місця. Колись про це писала і Сей Сьонагон («Те, що пролітає повз. Корабель. Наше життя. Весна, літо, осінь, зима» [12, с. 189]). Ставлення до періодів зміни природи в обох авторок своєрідне, їх послідовність підпорядкована певному ритму плину років. На перше місце Г. Пагутяк поставила осінь, яка в неї асоціюється з людським станом самотності як стан самозаглиблення і внутрішньої гармонії, позбуття всього зайвого. Міркуючи про це, авторка торкається питань беззахисності, жорстокості, старості, пам'яті, чистоти сумління. Есей «Весна» є другим у циклі «Рукави, вологі від роси». Міркуючи про природу за цієї пори року, авторка проводить паралелі і про людський стан в цей час, тож пише про очищення, стан пробудження, власний психоаналіз, самотність, безсмертя душі. Розділ «Зима» присвячений мотивам залежності, самопізнання, очищення. Есей «Літо» має до певної міри узагальнювальний характер, у якому авторка проводить прямі паралелі з життям людини і станом природи («людське життя теж має свої «пори року», що у природі визначають шлях рослини від проростання до в'янення» [11, с. 121]). При цьому цікаво, що есеї, присвячені власне природі, а не осмисленню буття крізь її образність, майже позбавлені пейзажних замальовок. Краєвиди тої чи тої пори роду мінімізовані, презентуються за допомогою поодиноких деталей. Натомість саме вони спонукають авторку до розлогої рефлексії про людське життя, певні періоди якого суголосні окремим порам року. Споглядання за ними є отим сумним замилюванням речами, котре породжує розгорнуту рефлексію, вишукані ментативи, розлогі думки, інкрустовані цитатами видатних філософів, літераторів, образами живопису, музики, власною інтерпретацією різних культурних європейських та східних явищ і понять.

Циклічний і застиглий характер часу в природі підтверджують мінімізовані відсилання до описаних місць (річка, гори, город, сад, поле, ліс, пагорби, яри, скелі), власне відчуття тої чи тої пори року, усвідомлення того, що навіть смерть людини – то не смерть її духу, бо вічною є сама природа, частиною якої ця людина і є: «Смерть не суперечить життю, любов ненависті, жорстокість милосердю. Внутрішній космос людини – це частина вселенського космосу. Поєднання вогню і води призводить до руйнування обох, і в той же час вогонь живе завдяки мертвому сухому паливу, а вода пробуджує малесенькі ембріо-

ни життя в насінні, що чекають терпляче, доки надійде їхній час» [8, с. 127]. Цілком очевидно, що в цих рефлексіях Г. Пагутяк перебуває під впливом Сей Сьонагон. Тож з огляду на це цілком доречно погодитися з ідеєю Н. Науменко про близькість пантеїстичного світосприйняття українців і японців: «Як українцям, так і японцям притаманне тонке відчуття прекрасного, пошуки краси; їм властиві усвідомлення тісного зв'язку з довкіллям, любов до природи, вихована з дитячих років» [7, с. 78].

Висновки і пропозиції. Отже, аналіз есеїстики Г. Пагутяк засвідчив її виняткову увагу до образів природи, які презентуються своєрідно. У природі авторка черпає натхнення, паралелі із природою породжують авторські ментативи, дають відповіді на одвічні проблеми буття, як-от: беззахисність, самотність, жорстокість, натхнення, творчість, відчуження, розчуження в соціумі тощо. Природа постає джерелом пошуку гармонії і єднанням зі світом творчої особистості, наділеною даром рефлексії. Джерелом цих процесів для Г. Пагутяк є, по-перше, українські фольклорні традиції пантеїстичного розуміння всесвіту, і, по-друге, японська середньовічна проза, зокрема дзуйхіцу Сей Сьонагон. Г. Пагутяк, слідом за японською авторкою, в усіх своїх есеях відшукує важелі гармонійного буття сучасної особистості, естетизує природу за допомогою можливостей художнього слова, органічно вмонтованого в пишномовні рефлексії. І йдеться при цьому не про просте замилювання образами природи: мається на увазі персоніфікований підхід до зображення довкілля як власне світовідчуття і світорозуміння, як продуктивний засіб моделювання авторського ментативу, прикметний індивідуально-авторськими інтенціями породження нових поглядів на буття.

Література

1. Артюх, А. (2024). Галина Пагутяк. У *Історія української літератури у дванадцяти томах. Т. 12: Література після 1991 року* (с. 495–508). Київ: Наукова думка.
2. Бойко, О. П. (2012). Естетичне та естетизація у освітньому просторі. *Гуманітарний вісник «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди»*, (Додаток 1 до вип. 27, т. 8(41): Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського простору, с. 26–34). Київ: Гнозис.
3. Бокшань, Г. І. (2018). Естетичні акценти в міфопоетиці ліричних щоденників Галини Пагутяк і Тоніно Гверри. *Наукові записки БДПУ*, (16), 36–41.
4. Котляр, Н. (2007). Семантика погляду у східній моделі світу. *Акцентація візуального у кінематографі Північно-Східної Азії. Мистецтвознавство України*, (8), 182–187.
5. Колесникова, Л. (2013). Витоки естетизму японської культури. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, (17), 35–39.
6. Литвинюк, Л., & Шауліс, К. (2020). Образи природи в японській графіці: основні тенденції та етапи розвитку кінця XVIII – початку XX ст. *Knowledge, Education, Law, Management*, (5(33)/3), 19–23.
7. Науменко, Н. (2009). Українські поетичні дзуйхіцу. *Слово і час*, 10(586), 77–84.
8. Пагутяк, Г. (2017). *Жорстокість існування: книга есеїстична: роман-есеї, есеї, щоденникові записи*. Львів: Піраміда.
9. Пагутяк, Г. (2005). Книга снів і пробуджень. У В. Габор (Упоряд.), *Незнайома. Антологія української «жіночої» прози та есеїстики другої пол. XX – поч. XXI ст.* (с. 430–509). Львів: Піраміда.
10. Пагутяк, Г. (2013). *Кожен день – інший*. Львів: Піраміда.
11. Пагутяк, Г. (2014). *Мій Близький і Далекий Схід. Повість та есеї*. Львів: Піраміда.
12. Сей-сьонагон (2014). *Записки в узголів'ї* (Н. Д. Бортнік, Пер.). Харків: Фоліо.
13. Пагутяк, Г. (2013, 24 липня). *Топ-5 книжок від Галини Пагутяк*. Літературний дайджест. Буквоїд. https://www.bukvoid.com.ua/digest/2013/07/24/161042.html#google_vignette
14. Фока, М. (2017). Йодзьо в хайку (на основі аналізу поетичних творів Мацуо Басьо). *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Філологічні науки*, (1(13)), 110–117.

References

1. Artiukh, A. (2024). Halyna Pahutiak [Halyna Pahutyak]. In *Istoriia ukrainskoi literatury u dvanadtsiaty tomakh* [History of Ukrainian literature in twelve volumes]. Vol. 2: *Literatura pislia 1991 roku* [Literature after 1991] (pp. 495–508). Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
2. Boiko, O. P. (2012). Estetychne ta estetyzatsiia u osvithomu prostori [Aesthetics and aestheticization in the educational space]. *Humanitarnyi Visnyk "Pereiaslav-Khmelnytskyi Derzhavnyi Pedahohichnyi Universytet im. H. Skovorody"* (Suppl. 1 to iss. 27, vol. 8(41): "Vyscha osvita Ukrainy u konteksti intehtatsii do yevropeiskoho prostoru", pp. 26–34). Kyiv: Hnozys. [in Ukrainian].
3. Bokshan, H. I. (2018). Estetychni aktsenty v mifopoetytsi lirychnykh shchodennykiv Halyny Pahutiak i Tonino Gvery [Aesthetic accents in the mythopoetics of the lyrical diaries of Halyna Pahutyak and Tonino Guerra]. *Naukovi Zapysky BDPU*, (16), 36–41. [in Ukrainian].
4. Kotliar, N. (2007). Semantyka pohliadu u skhidnii modeli svitu. Aktsentatsiia vizualnoho u kinematohrafi Pivnichno-Skhidnoi Azii [Semantics of the gaze in the eastern model of the world. Accentuation of the visual in the cinema of Northeast Asia]. *Mystetstvoznavstvo Ukrainy*, (8), 182–187. [in Ukrainian].
5. Kolesnykova, L. (2013). Vytoky estetyzmu yaponskoi kultury [Origins of the aestheticism of Japanese culture]. *Naukovyi Visnyk Skhidnoievropeiskoho Natsionalnoho Universytetu Imeni Lesi Ukrainky*, (17), 35–39. [in Ukrainian].
6. Lytvyniuk, L., & Shaulis, K. (2020). Obrazy pryrody v yaponskii hrafsiti: osnovni tendentsii ta etapy rozvytku kintsia XVIII – pochatku XX st. [Images of nature in Japanese graphics: main trends and stages of development of the late 18th – early 20th centuries]. *Knowledge, Education, Law, Management*, (5(33)/3), 19–23. [in Ukrainian].
7. Naumenko, N. (2009). Ukrainski poetychni dzuikhitsu [Ukrainian poetic dzuuyhitsu]. *Slovo i Chas*, 10(586), 77–84. [in Ukrainian].
8. Pahutiak, H. (2017). *Zhorstokist isnuvannia: knyha eseistychna: roman-esei, esei, shchodennykovi zapysy* [The cruelty of existence: an essay book: novel-essay, essays, diary entries]. Lviv: Piramida. [in Ukrainian].
9. Pahutiak, H. (2005). *Knyha sniv i probudzen* [The book of dreams and awakenings]. In V. Gabor (Comp.), *Neznaioma. Antolohiia ukrainskoi "zhinochoi" prozy ta eseistyky druhoi pol. XX – poch. XXI st.* [Anthology of Ukrainian "women's" prose and essays of the second half of the 20th – early 21st centuries] (pp. 430–509). Lviv: Piramida. [in Ukrainian].
10. Pahutiak, H. (2013). *Kozhen den – inshyi* [Every day is different]. Lviv: Piramida. [in Ukrainian].
11. Pahutiak, H. (2014). *Mii Blyzkyi i Dalekyi Skhid. Povist ta esei* [My Near and Far East. Story and essays]. Lviv: Piramida. [in Ukrainian].
12. Sei-shonagon (2014). *Zapysky v uzholivi* [Notes in the header] (N. D. Bortnik, Trans.). Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
13. Pahutiak, H. (2013, July 24). *Top-5 knyzhok vid Halyny Pahutiak* [Top-5 books by Halyna Pahutiak]. Literaturnyi daidzhest. Bukvoid. https://www.bukvoid.com.ua/digest/2013/07/24/161042.html#google_vignette [in Ukrainian].
14. Foka, M. (2017). *Yodzo v khaiku (na osnovi analizu poetychnykh tvoriv Matsuo Baso)* [Yodzo in Haiku (based on the analysis of Matsuo Basho's poetic works)]. *Visnyk Dnipropetrovskoho Universytetu Imeni Alfreda Nobelii. Serii: Filolohichni Nauky*, (1(13)), 110–117. [in Ukrainian].

Tetyana SHEVCHENKO

Odesa I. I. Mechnikov National University
Doctor of Philology, Professor,
Head of the Department of Ukrainian Literature and Comparative Studies
e-mail: shtn75@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8118-9663>

Iryna NECHYTALIUK

Odesa I. I. Mechnikov National University
Candidate of Philology, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Literature and Comparative
Studies
e-mail: niw2010@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8826-2766>

**AESTHETISATION OF NATURE IN THE ESSAYISTRY
OF HALYNA PAHUTIAK**

The article is devoted to the analysis of the essays of H. Pahutiak, which attaches exceptional importance to the figurative reproduction of nature. The object of the study was the essays "Sleeves Wet with Dew", "The Cruelty of Existence", essays from the collections "My Near and Far East", "Every Day is Different", etc. As a result of the study, it was found that images of nature often become important in terms of constructing a mentative in the aforementioned essays, although no works directly devoted to images of nature were found. This is about the imagery of the environment, which is relevant to reflections. The author draws inspiration from nature, parallels with nature generate the author's mentatives, provide answers to the eternal problems of being, such as: defenselessness, loneliness, cruelty, inspiration, creativity, alienation, dissolution in society, etc. Nature becomes a source of the search for harmony and unity with the world of a creative personality endowed with the gift of contemplation and reasoning. The source of these processes for H. Pahutiak is, firstly, Ukrainian folklore traditions of pantheistic understanding of the universe, and, secondly, Japanese medieval prose, in particular, dzuyhitsu Sei Shonagon. H. Pahutiak, following the Japanese author, in all her essays finds the levers of harmonious existence of the modern personality through contact with nature, aestheticizes it with the help of the possibilities of the artistic word, organically integrated into lush reflections. And this is not about simple admiration for the environment: we mean a personified approach to the image of the surrounding world as one's own worldview and understanding of the world, as a productive means of presenting one's own thinking, characterized by individual authorial practices of generating new views on being.

Keywords: essays, H. Pahutiak, nature, imagery, aestheticization.